

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1Cdo/140/2022
Identifikačné číslo spisu: 7114215147
Dátum vydania rozhodnutia: 02.08.2023
Meno a priezvisko: JUDr. Ján Šikuta
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2023:7114215147.3

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu I. E., narodeného XX. V. XXXX, J. G. XX, zastúpeného advokátom JUDr. Jurajom Kusom, Michalovce, Námestie osloboditeľov č. 10, proti žalovanej Slovenskej republike - Generálnej prokuratúre Slovenskej republiky, Bratislava, Štúrova 2, o náhradu škody a náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej moci, vedenom na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 36C/95/2014, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 11. marca 2020 č. k. 2Co/96/2019-576, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalobca má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice I (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 18. septembra 2018, č. k. 36C/95/2014-399, vo výroku I. určil, že žalovaný je povinný zaplatiť žalobcovi náhradu škody vo výške 1 980,45 eur a nemajetkovú ujmu vo výške 15 000 eur, do 30 dní od právoplatnosti tohto rozsudku. žalobu zamietol, v prevyšujúcej časti žalobu zamietal. Výrokom III. priznal žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % zo súdom priznaných súm.

1.1. Žalobca sa žalobou domáhal, aby súd zaviazal žalovaného k povinnosti zaplatiť mu titulom náhrady škody sumu 1 980,45 eur a titulom nemajetkovej ujmy sumu 75 000 eur a k náhrade trov konania. Žalobu žalobca odôvodnil tým, že mu bola spôsobená škoda orgánom verejnej moci pri výkone verejnej moci a to vydaním nezákonného rozhodnutia - uznesenia o vznesení obvinenia zo dňa 14. decembra 2005, V.: A.-XX/KOK-XXXX, ktoré vydal vyšetrovateľ odboru inšpekčnej služby v Košiciach. Žalobca listom zo dňa 5. decembra 2011 doručil Ministerstvu vnútra SR žiadosť o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody v ktorej bližšie rozobral, že bol nespravodlivo trestne stíhaný v čase od 14. decembra 2005 do 10. októbra 2011, t.j. 6 rokov a trestná vec sa napokon skončila oslobodzujúcim rozsudkom. Žalovaný jeho žiadosť o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody vybavil listom zo

dňa 7. mája 2012, v ktorom mu oznámil, že v danom prípade neboli naplnené základné predpoklady na vznik zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a preto jeho žiadosti nebolo možné vyhovieť. Žalovaný poukázal v liste na § 6 ods. 1 zákona č.514/2003 Z.z. a mal za to, že v tomto prípade nedošlo k zrušeniu ani k zmene rozhodnutia, ktorým bola spôsobená škoda.

1.2. Súd sa stotožnil s argumentáciou žalobcu, že vynesenie oslobodzujúceho rozsudku má rovnaké dôsledky ako zrušenie uznesenia o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia pre nezákonnosť, čo je základná podmienka pre uplatnenie práva na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím, tak ako to vyplýva z dikcie ust. § 6 ods.1 citovaného zákona. Súd prvej inštancie vo svojom rozhodnutí uviedol, že predpokladom vzniku zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím je predovšetkým existencia nezákonného rozhodnutia, t.j. takého rozhodnutia, ktoré je v rozpore s objektívnym právom. Zodpovednosť štátu je podmienená využitím riadnych opravných prostriedkov smerujúcich proti nezákonnému rozhodnutiu. Vznik tejto zodpovednosti ďalej predpokladá, že sa nezákonné rozhodnutie zrušilo, teda zbavilo právoplatnosti. V preskúmvanej veci žalobca svoj nárok na náhradu škody odvodzoval z uznesenia o vznesení obvinenia, ktoré neúspešne napadol sťažnosťou. Toto uznesenie považoval za nezákonné, lebo trestné stíhanie proti nemu nemalo byť vôbec vedené; spáchanie skutkov, z ktorých bol obvinený, nebolo preukázané, preto bol spod obžaloby oslobodený. Súd prvej inštancie rovnako uzavrel, že škoda nevznikla v súvislosti s rozhodnutím súdu (písm. a), preto orgánom konajúcim v mene štátu nie je Ministerstvo spravodlivosti. Ministerstvo vnútra by bolo týmto orgánom len vtedy, ak by prokurátor nezamietol sťažnosť obvineného proti uzneseniu vyšetrovateľa Policajného zboru a nepodal by obžalobu (písm. b). V danom prípade síce uznesenie o vznesení obvinenia vydal vyšetrovateľ Policajného zboru, avšak prokurátor sťažnosť proti uzneseniu vyšetrovateľa o vznesení obvinenia zamietol a podal obžalobu. Vzhľadom na uvedené je zrejmé, že orgánom konajúcim v mene štátu podľa vyššie citovanej novely nie je Ministerstvo spravodlivosti SR, ani Ministerstvo vnútra SR, ale Generálna prokuratúra SR (písm. f). Súd konštatoval, že v posudzovanej veci sa zníženie spoločenského postavenia žalobcu prejavilo navonok v pochybnostiach verejnosti a jeho kolegov v práci vo vzťahu k jeho odbornosti vykonávať funkciu policajta, k jeho čestnosti a neúplatnosti, v ich viere v jeho údajné protispoločenské správanie, vo vzniku uštipačných narážok zo strany verejnosti, známych, aj kolegov, ktorým musel čeliť a všeobecne, vo vzniku jemu spoločensky nepríjemných situácií v rodinnom i spoločenskom živote tým, že po dobu takmer piatich rokov bol vystavený z dôvodu vedenia trestného konania stresu, úzkosti a frustrácii, keďže prišiel o svoje zamestnanie, čo sa nepochybne prejavilo na jeho finančnej situácii, nakoľko sa nevedel zamestnať na pozícii zodpovedajúcej jeho vzdelaniu a skúsenostiam, v dôsledku čoho sa uzavrel a odmietal komunikovať s okolím. Súd bol toho názoru, že všetky následky, predstavujúce nemajetkovú ujmu (v prejednávanej veci), sú v príčinnej súvislosti s nezákonným rozhodnutím. Vzťah medzi príčinou (nezákonným rozhodnutím) a následkami je priamy, bezprostredný; nebyť začatia trestného stíhania, tieto následky by nenastali.

1.3. Súd prvej inštancie uzavrel a v závere svojho rozhodnutia uviedol, že v prejednávanej veci vyskytujúcou výnimočnou okolnosťou bola neúmerná dĺžka trvania trestného stíhania a s tým spojené neúmerné dlhé vystavenie stíhanej osoby prirodzeným negatívnym dopadom trestného stíhania. Zmyslom náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch je dať do vzťahu mieru ujmy na hodnotách ľudskej osobnosti s konkrétnym finančným vyjadrením náhrady takejto nemajetkovej ujmy, ktorá žalobcovi vznikla a aspoň týmto spôsobom prispieť k zmierneniu vzniknutého stavu. Súd má zato, že žalobca preukázal zásah a nepriaznivý dopad v súvislosti s dĺžkou trestného stíhania v jeho osobnom, súkromnom a rodinnom živote, súd však prihliadal aj na to, že žalobca v priebehu konania vo všeobecnosti poukazoval na dĺžku trestného konania bez bližšieho zdôvodnenia, či konkretizácie obdobia, v ktorom mali byť vytykané napr. prieťahy, nešpecifikoval obdobie, kedy malo k nesprávnemu úradnému postupu zo strany orgánov činných v trestnom konaní dôjsť. Súd má za to, že v civilnom konaní nie je oprávnený preskúmať postup orgánov činných v trestnom konaní z hľadiska účelnosti, rýchlosti a dôvodnosti vykonávaných úkonov (porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu ČR z 31.10.2005 sp. zn. 30Cdo/57/2005, uznesenie Ústavného súdu ČR z 2.2.2004 sp. zn. II ÚS 299/03) a preto ani nemá oprávnenie vyjadrovať sa k hodnoteniu postupu orgánov činných v trestnom konaní z dôvodu, že tieto nekonali s dostatočným urýchlením, čím vznikli prípadne neodôvodnené prieťahy. Žalobca v konaní dostatočne nepreukázal, že práve táto okolnosť, t. j. existencia prieťahov v trestnom konaní mala za následok vznik nemajetkovej ujmy, že neprimeranú dĺžku trestného konania a jeho priebehu namietal, na prieťahy sa sťažoval, resp. vykonával v tejto súvislosti iné potrebné aktivity. Súd dodáva, že zákonným

kritériom pre priznanie nemajetkovej ujmy je konštatovanie, že samotné konštatovanie tejto skutočnosti nie je dostatočným zadosťučinením pre poškodeného a zásah je takej intenzity, že poškodenému prináleží náhrada nemajetkovej ujmy, ktorej vznik musí preukázať poškodený, teda žalobca. Nemajetková ujma má byť určitou náhradou za protiprávny stav, ktorý spôsobil nenapraviteľnú ujmu v nemajetkovej sfére dotknutej osoby - žalobcu. Je podstatné, v akom rozsahu bola znížená česť, dôstojnosť a postavenie fyzickej osobe práve v súvislosti s vedením trestného stíhania. V prejednávanej veci žalobca neoznačil a nepreukázal existenciu následkov takej intenzity, ktorá by zakladala jeho právo na priznanie peňažnej náhrady takto ním vymedzenej nemajetkovej ujmy v sume 75 000 eur, keď satisfakcia v peniazoch má byť znakom a prostriedkom nápravy.

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) rozsudkom z 11. marca 2020 č. k. 2Co/96/2019-576 v súvislosti s opravným uznesením z 21. decembra 2021 č. k. 2Co/96/2019-651 rozsudok Okresného súdu Košice I z 18. septembra 2018, č. k. 36C/95/2014-399 výrokom I. zmenil rozsudok v zamietavom výroku ohľadne nároku na úrok z omeškania tak, že žalovaný je povinný zaplatiť žalobcovi z priznaných nárokov úrok z omeškania vo výške 9 % ročne od 7. mája 2012 do zaplatenia v lehote do 30 dní od právoplatnosti rozsudku. V prevyšujúcom rozsahu rozsudok potvrdil. Stranám sporu nepriznal náhradu trov odvolacieho konania.

2.1. Odvolací súd poukazuje na skutočnosť, že k odvolacej námietke žalovaného spočívajúcej v nesplnení podmienok pre vznik zodpovednosti za škodu odvolací súd zaujal už právny názor v svojom zrušujúcom uznesení zo dňa 19. apríla 2017 č.k. 1Co/202/2016-148 a na tomto závere nemá dôvod nič meniť. Za nedôvodnú považoval odvolací súd odvolaciu námietku žalobcu spočívajúcu v tvrdení o nesprávnom ustálení výšky náhrady nemajetkovej ujmy. Súd prvej inštancie sa s uvedenou spornou otázkou vysporiadal správne a jeho závery majú v tomto smere základ v judikatúre Najvyššieho súdu SR. Tento správne poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 3Cdo/19/2018 zo dňa 24. júla 2018. Odvolací súd na podporu správnosti tohto záveru považoval za podstatné citovať z dôvodov uvedeného rozhodnutia, podľa ktorého Najvyšší súd v rozhodnutí z 31. mája 2007 sp. zn. 4Cdo/177/2005, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ak judikát R 13/2009, pri riešení otázky odškodnenia väzby vyslovil záver, podľa ktorého nárok na náhradu nemajetkovej ujmy treba posudzovať aj v súvislosti s čl. 5 ods. 1 a 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“), i keď nárok na odškodnenie väzby vznikol podľa § 5 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom (ďalej len „zákon č. 58/1969 Zb.“). Najvyšší súd zdôraznil, že ustanovenie čl. 5 ods. 5 Dohovoru obsahuje tzv. neurčitý právny pojem, ktorý vyžaduje jeho aplikáciu na konkrétne skutkové okolnosti prípadu. V rozhodnutí z 27. apríla 2006 sp. zn. 4Cdo/171/2005 najvyšší súd konštatoval, že i keď je výška zadosťučinenia v peniazoch predmetom úvahy súdu, jeho úvaha sa musí opierať o celkom konkrétne a preskúmateľné hľadiská. Uplatnenie voľnej úvahy sa tak nesmie stať nepreskúmateľnou ľubovôľou súdu, vymykajúcou sa akejkolvek kontrole. Nemožno priznávať neprímerané či dokonca tak premrštené sumy, ktoré by vo svojich dôsledkoch viedli k bezdôvodnému obohacovaniu sa a ktoré by napríklad pri porovnaní „odškodnenia“ zásahu do práva na ochranu osobnosti s „odškodňovaním“ zásahov do iných základných práv zaručených Ústavou Slovenskej republiky mohli niektoré ujmy na iných základných právach (napríklad ujmy na zdraví či dokonca živote) bagatelizovať. Danou problematikou sa najvyšší súd zaoberal aj v rozhodnutí z 31. júla 2012 sp. zn. 6Cdo/37/2012, v ktorom dospel k záveru, že súd je povinný vo svojom rozhodnutí zdôvodniť a vyrovnáť sa s relevantnými argumentmi účastníka o neprímeranosti odškodnenia aj s prihliadnutím na rozsah odškodnenia v iných, prejednávanej veci obdobných veciach; v tomto rozhodnutí dovolací súd poukázal na nález ústavného súdu zo 6. decembra 2006 sp. zn. III. ÚS 147/06 a tiež na rozsudok ESLP zo 17. júla 2012 v prípade F. proti Slovenskej republike. Najvyšší súd v rozhodnutí z 30. septembra 2013 sp. zn. 6MCdo/15/2012 dospel k záveru, podľa ktorého určenie výšky primeranej náhrady nemajetkovej ujmy nie je záležitosťou voľnej úvahy, ktorá by nepodliehala žiadnemu hodnoteniu; jej základom je zistenie skutkových okolností, ktoré súdu umožnia úvahu na určitom kvalitatívnom posúdení základných súvislostí. Treba, aby súdy v súvislosti s tým vzali do úvahy aj iné hmotnoprávne predpisy upravujúce odškodnenie, napríklad zákon č. 215/2006 Z.z. v zmysle ktorého v prípade že trestným činom bola spôsobená smrť, má poškodený nárok na vyplatenie odškodnenia v sume päťdesiatnásobku minimálnej mzdy; pri trestnom čine znásilnenia,

sexuálneho násillia alebo sexuálneho zneužívania za spôsobenú morálnu škodu stanovuje limit odškodnenia vo výške desaťnásobku minimálnej mzdy. Súd sa musí zaoberať napríklad aj otázkami, v čom je nemajetková ujma žalobcu v jeho spoločenskom, pracovnom, rodinnom živote spôsobená nezákonným rozhodnutím väčšia v porovnaní so smrteľným následkom trestného činu, respektíve s morálnou škodou spôsobenou trestným činom znásilnenia, sexuálneho násillia alebo sexuálneho zneužívania. Vyššie uvedené rozhodnutia najvyššieho súdu sa týkali sporov, v ktorých išlo o náhradu nemajetkovej ujmy v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. Tento zákon neupravoval náhradu (a teda ani jej výšku) nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím štátu. K záveru o možnosti priznať túto náhradu v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. dospela prax všeobecných súdov Slovenskej republiky až v súvislosti s právnymi názormi najvyššieho súdu obsiahnutými v judikáte R 13/2009.16. V danom prípade žalobca uplatnil nárok na náhradu nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 514/2003 Z.z., ktorý na rozdiel od zákona č. 58/1969 Zb. upravuje možnosť priznať aj túto náhradu. Zákon č. 514/2003 Z.z. bol od svojho vydania viackrát novelizovaný. Výšky náhrady nemajetkovej ujmy sa týkala novela vykonaná zákonom č. 517/2008 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 517/2008 Z.z.“) účinným od 1. januára 2009 a ďalej zákonom č. 412/2012 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 412/2012 Z.z.“) účinným od 1. januára 2013. V zmysle § 17 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z.z. v znení zákona č. 517/2008 Z.z. sa výška nemajetkovej ujmy určuje s prihliadnutím najmä na a/ osobu poškodeného, jeho doterajší život a prostredie, v ktorom žije a pracuje, b/ závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k nej došlo, c/ závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v súkromnom živote, d/ závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v spoločenskom uplatnení. Ustanovením § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z.z. v znení zákona č. 517/2008 Z.z. bol stanovený minimálny limit výšky nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonnými rozhodnutiami uvedenými v § 7 a 8 tohto zákona (tak, že jej výška je najmenej jedna tridsatina priemernej nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky za predchádzajúci kalendárny rok, a to za každý, aj začatý deň pozbavenia osobnej slobody). V zmysle § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z.z. v znení zákona č. 412/2012 Z.z. výška náhrady nemajetkovej ujmy priznaná podľa § 17 ods. 2 tohto zákona nemôže byť vyššia ako výška náhrady poskytovaná osobám poškodeným násilnými trestnými činmi podľa osobitného predpisu (pričom osobitným predpisom sa tu podľa poznámky pod čiarou rozumie zákon č. 215/2006 Z.z.). Zákomom č. 412/2012 Z.z. bol teda stanovený maximálny limit výšky náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím. Na záveroch najvyššieho súdu o povinnosti všeobecného súdu určiť primeranú výšku náhrady spôsobenej nezákonným rozhodnutím po zohľadnení iných právnych predpisov slovenského právneho poriadku upravujúcich odškodnenie, ako aj judikatúry ústavného súdu a EŠLP, ku ktorým dospel najvyšší súd skôr už v rozhodnutiach, v ktorých bol uplatnený nárok na náhradu nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 58/1969 Zb., nezmenili neskôr nič ani zákon č. 517/2008 Z.z., ani zákon č. 412/2012 Z.z. Určenie maximálnej hranice náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím v zmysle zákona č. 412/2012 Z.z. tak, aby priznaná náhrada nebola vyššia ako náhrada za ujmu, ktorú utrpeli obeť trestných činov, je pokračovaním v už nastolenom trende legislatívnych úprav pod vplyvom rozhodnutí EŠLP.

2.2. Odvolací súd stotožňujúc sa s týmito dôvodmi považoval rozhodnutie súdu prvej inštancie o priznaní náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 15 000,00 eur za správne majúc za to, že toto zodpovedá vyššie uvedeným kritériám. K odvolaniu žalobcu považoval odvolací súd za potrebné uviesť, že sa necíti byť viazaný právnymi názormi iných senátov tunajšieho súdu vo veciach, na ktoré žalobca poukazuje v odvolaní. Tieto nepredstavujú totiž ustálenú judikatúru. Nedôvodnou je aj odvolacia námietka žalobcu, v ktorej sa tento snaží nároky predstavujúce majetkovú škodu žalobcu zakomponovať ako súčasť nároku na náhradu nemajetkovej ujmy iba s poukazom na to, že z dôvodu uplynutia lehoty na obnovu konania personálneho rozkazu č. 735 zo dňa 22.12.2005, ktorým bol prepustený zo služobného pomeru príslušníka PZ nemá splnené podmienky vzniku zodpovednosti za škodu spôsobenú týmto personálnym rozkazom. Sám žalobca je totiž toho názoru, že uvedená škoda mu vznikla v príčinnej súvislosti so zánikom jeho služobného pomeru a nie v príčinnej súvislosti s trestným stíhaním. Takýto postup žalobcu nemá oporu v hmotnom práve.

2.3. Za dôvodné považoval odvolací súd odvolanie žalobcu, ktorým tento zamietol jeho nárok na úrok z

omeškania. Takýto záver bol v rozpore s dlhodobou ustálenou súdnou praxou, podľa ktorej je štát povinný nahradiť škodu najneskôr do 6 mesiacov odo dňa kedy poškodený nárok riadne uplatnil postupom podľa § 10 zák. č. 58/1969 Zb. Márnym uplynutím tejto lehoty sa štát ako dlžník zo zodpovednosti právneho vzťahu (§ 489 OZ) dostáva do omeškania a tak najskôr odo dňa nasledujúceho po uplynutí 6 mesačnej lehoty ho postihuje povinnosť zaplatiť poškodenému veriteľovi tiež úroky z omeškania. (Uznesenie Najvyššieho súdu SR z 21. decembra 2010 sp. zn. 2Cdo/48/2010). Z obsahu spisu vyplýva, že Ministerstvo vnútra SR svojim listom zo dňa 7. mája 2012 zaslalo žalobcovi odpoveď na jeho žiadosť o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody, ktorým mu oznámilo, že jeho žiadosť považuje za nedôvodnú a nie je možné jej vyhovieť. Dátum uvedený v tejto odpovedi, teda 7. mája 2012 považoval odvolací súd za deň od kedy sa žalovaný dostal do omeškania s plnením v rozsahu priznanom súdom a preto žalobcovi od tohto dátumu patrí úrok z omeškania vo výške 9% ročne v zmysle ust. § 3 ods. 1 nariadenia vlády SR č. 87/1995 Z.z.. Z tohto dôvodu odvolací súd v tejto časti zmenil zamietavý výrok v rozsudku súdu prvej inštancie a žalobcovi priznal úrok z omeškania.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie prípustnosť ktorého vyvodzovala z dôvodov podľa § 421 ods. 1 písm. a) a písm. c) zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“).

3.1. Dovolateľka zastávala názor, že priznaná náhrada nemajetkovej ujmy ďaleko prevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy v čase vydania nezákonného rozhodnutia i v čase rozhodovania odvolacieho súdu a je v rozpore s uvedeným rozhodnutím dovolacieho súdu, čo je odklon od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP) i v rozpore s rozhodnutiami ESĽP. Uviedla, že priznanú výšku nemajetkovej ujmy v sume 15 000 eur, pokladala za neprimeranú. Vývoj právnej úpravy v zákone č. 514/2003 Z. z. (účinný od 1. júla 2004) ukázala, že vyhlásené znenie citovaného zákona zaviedlo nárok na nemajetkovú ujmu vzniknutú nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej správy v § 17 ods. 2, bližšie kritériá na jej určenie a jej výšku však neupravovalo; novela citovaného zákona vykonaná zákonom č. 517/2008 Z. z. (účinný od 1. januára 2009) v § 17 ods. 3 stanovila kritériá pre určenie výšky nemajetkovej ujmy, limit stanovený nebol; ďalšia novela citovaného zákona - zákon č. 412/2012 Z. z., účinný od 1. januára 2013, v § 17 ods. 4 zaviedol limity nemajetkovej ujmy, keď odkázal na vtedy platný zákon č. 215/2006 Z.z., ktorý pre poškodených trestným činom znásilnenia, sexuálneho násillia alebo sexuálneho zneužívania za spôsobenú morálnu škodu priznáva odškodnenie v sume desaťnásobku minimálnej mzdy. Z tejto právnej úpravy však, podľa dovolateľky, nemožno vyvodit', že pred 1. januárom 2013 neexistovali limity nemajetkovej ujmy a súdy mali možnosť voľnej úvahy pri určení jej výšky, ak ide o nároky vzniknuté pred 1. januárom 2013, ako je tomu v tomto prípade. Judikatúra už od roku 2005 poukazovala na to, že pri určení výšky nemajetkovej ujmy je potrebné zohľadňovať iné právne predpisy upravujúce škody na zdraví. Limity na určenie výšky totiž stanovila rozhodovacia prax Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „NS SR“), aj pod vplyvom rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESĽP“), už od roku 2005. Vývoj a súhrn judikatúry je prehľadne popísaný v uznesení NS SR sp. zn. 3Cdo/19/2018 z 24. júla 2019. Či sa ustanovenie § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z. môže, respektíve nemôže vzťahovať na právne vzťahy založené pred 1. januárom 2013 explicitne rieši dovolací súd v uznesení z 24. júla 2019 sp. zn. 3Cdo/19/2018.

Podľa názoru ESĽP náhrada nemajetkovej ujmy v obdobných prípadoch musí byť rozumne primeraná utrpenej ujme povesti (napr.: Tolstoy vs. Spojené kráľovstvo). Ako aj poukázala na inú judikatúru a názory ESĽP.

3.2. Ďalej žalovaná vo svojom dovolaní uviedla, že právna otázka, od ktorej záviselo rozhodnutie súdu v danej veci, je dovolacím súdom zároveň rozhodovaná rozdielne (dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP). V dovolaní k danej problematike uviedla rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Cdo/100/2017, 7MCdo/616/2011, 6Cdo/185/2011, 1Co/15/1997. Opačný názor je podľa dovolateľky obsiahnutý v rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/48/2017. K uvedenému dovolaciemu dôvodu uviedla nasledovné. Jednak spomenula, že rozsudok Krajského súdu v Košiciach zo dňa 11. marca 2020 sp. zn. 2Co/96/2019 je v časti priznania úrokov z omeškania nevykonateľný. Dôvodom je formulácia výroku, kde sa doslova uvádza, že žalovaný „...je povinný zaplatiť žalobcovi z priznaných úrokov úrok z omeškania“. Je zrejmé, že takto formulovaná povinnosť nie je vykonateľná, nakoľko prvostupňový súd nepriznal žalobcovi žiadne úroky a teda sa ani

z týchto nemôže vypočítať a nadväzne priznať úrok z omeškania. Takto uložená povinnosť žalovanej nemôže byť preto splnená. Úroky z úrokov náš právny poriadok ani nepriznáva. Ďalej uviedla, že Vo vzťahu k úrokom z omeškania vo veci konajúci súd vychádzal z ustanovenia § 16 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z., podľa ktorého lehota z omeškania začína plynúť najskôr dňom oznámenia, že nárok poškodeného nebude uspokojený, alebo uplynutím šesťmesačnej lehoty na predbežné prerokovanie nároku. Ustálil, že k uspokojeniu nároku žalobcu nedošlo, preto sa žalovaná dostala do omeškania už dňom vyhotovenia písomnosti Ministerstvom vnútra SR, ktorou oznámilo, že žiadosť o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody považuje za nedôvodnú, teda od 07. mája 2012. Od tohto dňa súd priznal úroky z omeškania vo výške 9 % ročne. Podľa dovolateľky je tento záver v rozpore s ustálenou rozhodovacou praxou Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (napríklad rozhodnutia sp. zn. 7Cdo/100/2017, 7MCdo/16/2011, 6Cdo/185/2011, 1Co/15/1997), v zmysle ktorej povinnosť zaplatiť náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch vzniká až na základe súdneho rozhodnutia, v ktorom je určená doba plnenia a až uplynutím takto určenej lehoty splnenia, sa dlžník dostáva do omeškania. Skutočnosť, že zákon č. 514/2003 Z. z. ustanovil ako podmienku uplatnenia nároku na nemajetkovú ujmu na súde predbežné prerokovanie s príslušným orgánom, nemôže mať vplyv na okamih jeho vzniku, a to rozhodnutie súdu o jeho priznaní v určitej forme a výške. Nevyhovenie výzvy na náhradu nemajetkovej ujmy, respektíve márne uplynutie lehoty na predbežné prerokovanie, nemôže znamenať omeškanie s plnením nároku na náhradu nemajetkovej ujmy. V súvislosti s priznaným ročným úrokom z omeškania žalovaná poukazuje na bod 26. uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 17. októbra 2018 sp. zn. 7Cdo/100/2017, z ktorého vyplýva, že povinnosť zaplatiť náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch vzniká až na základe súdneho rozhodnutia, v ktorom je určená doba splnenia; až uplynutím takto určenej lehoty splnenia sa dlžník dostáva do omeškania. Uvedeným spôsobom odvolací súd v predmetnej veci nepostupoval a zaviazal žalovanú zaplatiť úrok z omeškania odo dňa vyhotovenia písomnosti Ministerstvom vnútra SR, ktorou oznámilo, že žiadosť o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody považuje za nedôvodnú (dňa 07. mája 2012).

4. Žalobca sa k podanému dovolaniu vyjadrili nesúhlasne a žiadal, aby dovolací súd odmietol dovolanie žalovanej ako nedôvodné.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

6. Vzhľadom na to, že dovolací súd nezistil splnenie predpokladov pre odklad právoplatnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia (§ 444 ods. 2 CSP), návrhu dovolateľky na odklad vykonateľnosti rozsudku okresného súdu v spojitosti s rozsudkom krajského súdu nevyhovelo s tým, že v súlade s jeho ustálenou praxou o tom nevydal samostatné uznesenie.

7. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na príslušnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania.

7.1. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých sa môže táto výnimka uplatniť, nemožno v žiadnom prípade interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad.

7.2. Narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritorným rozhodnutím) musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti - to platí o všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch. Ak by dovolací súd bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (por.

rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 172/03).

8. Z ustanovenia § 419 CSP vyplýva, že proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú špecifikované v ustanoveniach § 420 CSP (prípustnosť dovolania pre vady zmätočnosti) a § 421 CSP (prípustnosť dovolania pre riešenie právnej otázky).

9. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa v dovolaní uviesť, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a náležitým spôsobom označiť dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

10. V danom prípade dovolateľ namietal nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom podľa § 421 ods. 1 písm. a) a c) CSP.

11. Podľa § 421 ods. 1 CSP, z ktorého zákonného ustanovenia dovolateľ vyvodil prípustnosť jeho dovolania, je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

12. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

13. V prípade uplatnenia dovolacieho dôvodu, ktorým je nesprávne právne posúdenie veci, je riadne vymedzenie tohto dovolacieho dôvodu v zmysle § 432 ods. 2 CSP nevyhnutným predpokladom pre posúdenie prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 CSP. Len konkrétne označenie právnej otázky, ktorú podľa dovolateľa riešil odvolací súd nesprávne, umožňuje dovolaciemu súdu posúdiť, či ide skutočne o otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu.

14. V zmysle zákonných ustanovení dovolací súd môže len konštatovať, že výsledok posúdenia prípustnosti dovolania je teda podmienený tým, ako dovolateľ sám vysvetlí (konkretizuje a doloží), že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia dovolateľom označenej právnej otázky. K uvedenému dovolací súd poznamenáva, že otázka relevantná podľa ustanovenia § 421 ods. 1 CSP musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnú (teda v žiadnom prípade nie o skutkovú otázku). Musí ísť o právnú otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou v dovolaní vymedzená jasným, určitým, zrozumiteľným spôsobom, ktorý umožňuje posúdiť prípustnosť (prípadne aj dôvodnosť) dovolania.

15. Dovolací súd sa preto vzhľadom na uvedené najskôr zaoberal tým, či sú splnené predpoklady prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 CSP.

15.1. V dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a) CSP, by mal dovolateľ: a/ konkretizovať právnú otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b/ vysvetliť

(a označením rozhodnutiami najvyššieho súdu doložiť), v čom sa riešenie právnej otázky odvolacím súdom odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu c/ uviesť, ako by mala byť táto otázka správne riešená. Samotné polemizovanie dovolateľa s právnymi názormi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. a) CSP (viď rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 2Cdo/203/2016, 3Cdo/6/2017, 3Cdo/67/2017, 4Cdo/95/2017, 7Cdo/140/2017).

15.2. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. c) CSP je relevantná právna otázka, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, pri riešení ktorej sa v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu vyskytla nejednotnosť navonok prejavovaná v prijatí odlišných právnych názorov; inými slovami: ide o otázku, ktorú už dovolací súd riešil, avšak právne názory dovolacích senátov zostali nejednotné a neustálené (nepredstavujú ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu). V prípade, že dovolateľ vyvodzuje prípustnosť dovolania z tohto ustanovenia, je jeho (procesnou) povinnosťou: a/ konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b/ označením konkrétnych (odlišných, napríklad aj navzájom si protirečiacich) rozhodnutí dovolacieho súdu doložiť, že predmetná právna otázka je dovolacím súdom skutočne rozhodovaná rozdielne.

16. Pokiaľ dovolateľ v podanom dovolaní nevymedzí právnu otázku, dovolací súd nemôže svoje rozhodnutie založiť na domnienkach (predpokladoch) o tom, ktorú právnu otázku mal dovolateľ na mysli. V prípade absencie uvedeného dovolací súd nemôže pristúpiť ani k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešil prvoinštančný a odvolací súd a v súvislosti s tým ani vyhľadávať všetky (do úvahy prichádzajúce) rozhodnutia dovolacieho súdu, ktoré sa týkajú danej problematiky; v opačnom prípade by uskutočnil dovolací súd prieskum priečiaci sa nielen (všeobecne) novej koncepcii právnej úpravy dovolania a dovolacieho konania zvolenej v CSP, ale aj (konkrétne) cieľu sledovanému ustanovením § 421 ods. 1 CSP (2Cdo/203/2016, 3Cdo/6/2017, 4Cdo/58/2017).

17. Žalovaná, v dovolaní nevymedzila žiadnu konkrétnu právnu otázku. Úlohou dovolacieho súd nie je a nemôže byť „len“ domnievať sa a hľadať právnu otázku, tú-ktorú mal dovolateľ na mysli. Dovolanie nasvedčuje tomu, že žalovaný v podstate nesúhlasí s rozhodnutím odvolacieho súdu, považuje ho za nesprávne, polemizuje s dôvodmi, ktoré uviedol súd v napadnutom rozhodnutí.

17.1. Navyše treba spomenúť, že pokiaľ ide o dovolací dôvod v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP žalovaná uviedla, že ide o odklon od ustálenej rozhodovacej praxe s uvedeným rozhodnutím (uviedla sp. zn. 3Cdo/19/2018), čo podľa nej predstavuje odklon jednak od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, ako aj rozpor s rozhodnutiami ESEP. Ako ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu uviedla len jedno rozhodnutie, čo minimálne na základe logického výkladu, nemôže predstavovať prax a nie to ešte ustálenú prax. Nič to však nemení na skutočnosti, že dovolateľka jasným a určitým spôsobom neoznačila právnu otázku, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

17.2. V súvislosti s dovolacím dôvodom § 421 ods. 1 písm. c) CSP dovolateľka síce spomína viaceré, už vymenované rozhodnutia dovolacieho súdu, ktoré by mali byť rozhodované rozdielne dovolacím súdom, ale opäť jasným a určitým spôsobom neuviedla právnu otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, a ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

18. Pre úplnosť treba tiež uviesť, že dovolací súd sa detailne oboznámil s rozhodnutiami, ktoré dovolateľka vo svojom dovolaní označila (sp. zn. 3Cdo/19/2018 k dovolaciemu dôvodu § 421 ods. 1 písm. a) CSP a sp. zn. 7Cdo/100/2017, 6Cdo/185/2011, 1Co/15/1997 k dovolaciemu dôvodu § 421 ods. 1 písm. c) CSP, pričom sp. zn. 4Cdo/48/2017 označila ako opačný názor v právnej otázke, ktorú však neuviedla a preto uvádza nasledovné.

18.1. Rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 6Cdo/185/2011 zo 14. marca 2012 a sp. zn. 1Co/15/1997 z 24. júna 1998 boli najvyšším súdom rozhodované v čase účinnosti Občianskeho súdneho poriadku, v zmysle ktorého boli možné aplikovať iné dovolacie dôvody ako podľa teraz platného kódexu, t.j. Civilného sporového poriadku, z ktorého dôvodu nebolo možné použiť a prihliadať na dovolateľom označené rozhodnutia.

18.2. Rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/19/2018 z 24. júla 2018 a rozhodnutie sp. zn. 7Cdo/100/2017 zo 17. októbra 2017 pojednávajú tiež o náhrade škody a náhrade nemajetkovej ujmy, resp. o náhrade škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím tak, ako tomu je v danom prípade. Treba však poznamenať, že v označených sporoch (tak ako to vyplýva z inkriminovaných rozhodnutí) súdy mohli pristúpiť k dovolaciemu prieskumu (v merite veci) nakoľko tieto súdy vedeli v zmysle § 124 ods. 1 CSP z obsahu dovolania jasne a zreteľne určiť, akú právnu otázku mal dovolateľ na mysli. Na rozdiel od toho v prejednávanej veci, i keď dovolací súd postupoval v zmysle § 124 CSP a dovolanie posudzoval podľa obsahu, nebolo možné vyabstrahovať formuláciu právnej otázky.

19. Možno teda konštatovať, že dovolateľka tak nevymedzila ňou uvádzané dovolacie dôvody spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 CSP.

20. K námietke dovolateľky ohľadom toho, že rozsudok Krajského súdu v Košiciach zo dňa 11. marca 2020 sp. zn. 2Co/96/2019 je v časti priznania úrokov z omeškania nevykonateľný, najvyšší súd tiež považoval za bezpredmetné, nakoľko išlo zjavne len o chybu v písaní, ktorá bola odstránená opravným uznesením z 21. decembra 2021 č. k. 2Co/96/2019-651.

21. So zreteľom na vyššie uvedené dovolací súd konštatuje, že prípustnosť dovolania uplatneného dovolateľkou podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) a c) CSP nie je daná, preto dovolací súd dovolanie žalovanej ako neprípustné podľa § 447 písm. f) CSP odmietol, ako dovolanie, v ktorom dovolací dôvod nie je vymedzený spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 CSP.

22. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

23. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.